

som et hurtigt og skarpt Hovede, en energisk og ikke alt for hensynsfuld Administrator og en Mand, der ikke blev nogen Svar skyldig. Naturligvis er Skildringen afgjort sympatisk, og man kunde paa visse Punkter, f. Eks. hvad angaar den Kritik, der rettedes mod Zahrtmann som Minister, nok have ønsket en mere indgaaende Behandling. Det er imidlertid sandsynligt, at han, der politisk passede saare slet ind i Martsministeriet (han havde bl. a. betegnet Monrad som en »berygtet Demokrat«), saglig set udfyldte sin Post paa en fuldt forsvarlig Maade, og hans Samarbejde med Tscherning syntes godt. Fra Zahrtmanns Adjudanttid hos Christian VIII, hvem han aldrig lærte ret at sætte Pris paa, findes forskellige Udtalelser af Interesse. Paa et Punkt, hvor senere Biografer har dadlet ham, hans Forhold til H. B. Dahlerup, vil Dr. Zahrtmann, vist nok med rette, sige ham fri for Skyld. Van Dockum har for længst klaret for sig i denne Sag, hvad Dahlerup ogsaa inden sin Død erkendte, og de Data, der findes i den foreliggende Bog, sammenholdt med hvad man ved om Dahlerups hele Temperament, taler til Fordel for Zahrtmann. Det er en i det hele værdifuld Forøgelse af vor personalhistoriske Litteratur, der her foreligger. P. E.

Den lokalhistoriske Forskning blomstrer for Tiden i Danmark. Naar her skal omtales nogle af dens Frembringelser fra de seneste Aar, vil vi begynde med den største og stateligste af de udkomne Købstadshistorier: *Odense Bys Historie* (1926), udgivet af Rektor H. St. Holbech og med Bidrag af flere kyndige Forfattere. Udgiveren skriver selv om Byens almindelige Historie fra 1770 — det Aar, da dens Presse blev grundlagt — indtil vore Dage. H. V. Clausen behandler Byens ældste Historie, Holger Hansen Tiden fra Frederik II til 1770, Hugo Matthiessen Byens gamle Bygninger, Chr. Axel Jensen Kirkernes Bygningshistorie, V. Hermansen Kirkernes Inventar, C. Fl. Steenstrup Erhvervslivets Udvikling, H. V. Rygner Byens Vækst, Erh. Mørch Militæret, Chr. M. K. Petersen Musik og Skuespil fra 1770 til vore Dage. Dette Samleværk afløser C. Th. Engeltofts bekendte Byhistorie, og det maa indrømmes, at det her er lykkedes at forene det videnskabelige Krav med en let, populær Form. Der er givet en Fremstilling, værdig den tredjestørste danske By og med et Indhold, der derfor naturligvis ogsaa belyser mere almene Træk i det danske Folks Udvikling.

Der er noget af Landets Historie og navnlig »Kulturhistorie« i hver Bys og hvert Sogns Historie. *Skagens Bys Historie* (1928)

af C. Klitgaard omhandler en af vore mest særprægede Byer, og den er selvfølgelig meget grundig og yderst detaljeret; en Indvending mod Bogens Plan kan det maaske være, at der ikke er viet et særligt Kapitel til den interessante Side af Byens Liv, der udgøres af Strandinger og Redningsforhold. Det hører som bekendt til Klitgaards Metode i ikke ringe Grad at lade Fortidens Aktstykker tale for sig selv, en Fremgangsmaade, der er fulgt endnu stærkere i L. F. la Cour: *Korsør, Bidrag til Egnens, Byens og Havnens Historie* (1925). La Cour har, som han selv fremhæver, helt igennem foretrukket, naar det lod sig gøre, at optage »Fortidens Akter og Dokumenter uden Ændringer og Forkortelser«, idet han mener, at dette som Regel vil »have større Betydning end at gengive Indholdet af denne med sine egne Ord«. Det er dog et Spørgsmaal, om ikke en Bog derigennem bliver alt for tung, omstændelig og ulæselig. Forfatteren kommer til at arbejde for lidt med Stoffet, og det væsentlige bliver ikke skilt fra det uvæsentlige.

En tredje dansk Havneby bliver belyst i sin historiske Udvikling af E. Kroman i hans Bog: *Marstal Søfart indtil 1925* (1928), en meget solid Fremstilling, der ved sit Emne og Behandlingen af det yder endel af almindelig Interesse for nordisk Handelshistorie.

Et Landsogns Historie, udarbejdet, som det synes, efter Opfordring og paa Bekostning af en interesseret Kres af Beboere, giver Poul Lindholm i Bogen: *Almind Sogn i Brusk Herred* (1927), et Arbejde, der ikke holder sig til Sognets almindelige Historie og de kommunale Forhold, men ogsaa skildrer de enkelte Ejendommers Historie i de sidste 300 Aar. »Jeg synes«, skriver Forfatteren, »at det har sin store Betydning, at enhver Almindmand kan føre sin Ejendoms Historie 300 Aar tilbage«. Mest almen Interesse har et Afsnit, »Af Folkelivets Saga«, der bl. a. gennem enkelte velskildrede Eksempler belyser baade Smaamands og Gaardmands Livsførelse, som den har været i Mands Minde. I Forbindelse med denne Bog kan der være Grund til at nævne Søren Vasegaard: *Fra Klejstrup Sogn* (1926), et Bidrag »til Belysning af himmerlandsk Bondekultur i 70-erne«, helt igennem bygget paa Barndomserindringer, der imidlertid har været underkastet en vis videnskabelig Kontrol; Bogen er hverken »Folklore« eller Lokalhistorie paa den sædvanlige Maade, men snarere i egentlig Forstand en »Topografi«.

Fhv. Minister Thomas Larsen har nu udgivet tredje og sidste Bind af *En Gennembrudstid* (1927), det store Værk, hvori han behandler Vendsyssels Historie gennem sidste Halvdelen af

det 19. Aarhundrede, og hvis første Bind gav en saa ypperlig Skildring af folkelig Grundtvigianisme. Det foreliggende Bind behandler den økonomiske Udvikling i Vendsyssel. Det er et meget alsidigt Stof, Forf. her har draget ind under sin Skildring, og med god Grund dvæler han ikke mindst ved de moderne Trafikmidler, hvis Betydning for en saa afsides Landsdel har været særlig iøjnefaldende. For Tallene glemmer Thomas Larsen ikke de enkelte Mennesker og deres Indsats, og særlig smukt er, hvad han beretter om Smaafolks nøjsomme Liv og deres heroiske Kamp for at aftvinge Jorden det daglige Brød.

Hans Jensen.

I sit testamente bestemte den bekendte amerikanske bogelsker og rigmand, W. Fiske (d. 1904), professor ved Cornell Universitet, til hvilket han skænkede hele sin islandske bogsamling, at der årlig skulde udgives et skrift vedrørende Island for en del af renterne af den efterladte formue. *Islandica* er denne skriftrækkes titel. Islænderen H. Hermannsson blev fra begyndelsen af bibliotekar ved samlingen — senere professor ved universitetet —, og han kom naturligt nok til at blive udgiveren af de skrifter, som Fiske havde tænkt på. Det har H. Hermannsson med stor flid og trofasthed besørget. Han har, foruden store kataloger over samlingen, der stadig forøges, udgivet en statelig række på 18 bind. Deraf er 4 bibliografiske værker og fortegnelser over isl. bøger, trykte i 16. og 17. årh. (*Islandica* vol. I, III, V, XIII; IX, XIV), samt en fortegnelse over isl. tidsskrifter til 1874 (XI) og de gamle isl. og norske love (IV). De øvrige bind er dels originale afhandlinger (som II: *The Northmen in America*), dels udgaver af isl. middelalderlige skrifter (som VIII: *Lof lyginnar* af Th. Halldorsson, X: *Annalium farrago*, af biskop Gisli Oddsson), o. s. v., hvilke alle har deres betydelige interesse. Det næstsidste bind, *Islandica* XVII, er en redegørelse for to kartografer, biskop Gudbr. Thorlaksson og Th. Thorlaksson; det drejer sig om kort over Island. Forf. giver en udmærket og vist udtømmende oversigt over de pågældendes kartografiske virksomhed med gengivelse af kortene m. m. Fremstillingen er meget klar og fyldestgørende. Sidste bind, *Islandica* XVIII, handler om »Sir Joseph Banks and Iceland«. J. Banks, der var en engelsk naturforsker og rigmand (1743—1820), foretog en rejse til Island i efteråret 1772. Han kom til Island i slutningen af august og foretog rejser i sydlandet i de følgende måneder. Forf. skildrer denne episode så godt som det lader sig gøre; nogen sammen-